

Sir Basil Zaharoff

személyével ismét foglalkozik a nemzetközi sajtó, alig három-négy hétre azok után a támadások után, amik az angol lapokban érték ezt az egzotikus nevű görögöt. Akkoriban a lapok Zaharoffot mint a görög-török háború tulajdonképeni megindítóját állították a közvélemény elé és követelték, hogy Lloyd George és az angol kormány szakítson meg minden érintkezést ezzel a titokzatos kalandorral, aki hol a londoni Downing street párnázott ajtajai mögött tárgyalta az angol premierrel, hol pedig Athénben tanácskozott a háboruspárti tisztekkel az Akropolisz romjainak árnyékában.

Sir Basil Zaharoff naturalizált angol, akit a király érdemesnek tartott a háború alatt lovaggá ütni, pedig mikor híre ment, hogy Lloyd George felvette Zaharoffot is az előléptetendők listájára, a komoly angol újságok egyhangúlag foglaltak állást a tervezett kitüntetés ellen, mert nem tartották őt méltónak arra, hogy neve elé a „Sir” szót biggyeszthesse. Ennek az egyöntetű állásfoglalásnak meg volt persze a maga oka, tudniillik Angliában Zaharoff neve fogalom volt a „hadimilliomos”-ok ott sem túlzottan kedvelt osztályának a megtestesítőjéé. Zaharoff a nagy európai világhérs négy esztendeje alatt valóban a vérből csinált aranyat, mert mint Anglia legnagyobb ágyú és muníció gyárának, a Vickers-gyárnak a vezérigazgatója, számtalan millió jontot keresett azokon a hadiszer-szállításokon, amelyeket az ántánt-államoknak teljesített. A lapok cikkei nyomán általános volt a felzudulás a görög kalandor ellen, aki egyetlen penny nélkül lépett partra husz év előtt Dover kréta-szikláin tövében és oly hamar került a multi-milliomosok sorába. Az újságok és a közvélemény felzudulása azonban mit sem használt, mert — ahogy az akkori lapok írták — Zaharoff igen jelentős összeget tett le Lloyd George kezébe a liberális párt választási kasszája számára és így a király mégis lovaggá ütötte az új hadimilliomost, aki mint minden hirtelen meggazdagodott parvenű, igen sokat tartott minden címre, kitüntetésre és érdemrendre.

A háború utolsó éveit még fontokban is jelentős összegekkel gyarapították a most már „Sir” Eris Zaharoff vagyonát, de a fegyverszűnet persze egyszerre véget vetett a fegyverkezési konjunkturának és így a sok ezer munkással dolgozó Vickers-gyár is kénytelen volt üzemet előbb redukálni, majd végleg beszüntetni, a vezérigazgatónak, Sir Basilnak legőszintébb bánátra. Az angol háborús üzemek lassan-lassan átalakultak békeüzemekké és ahol 1918-ig a tankokat és gázbombákat állították elő, kezdtek lassankint gőzeket, vagy körömráspolyt gyártani, csak éppen a legnagyobb gyár, a Vickers nem akart átérni a békeüzemre sehogy sem. Megpróbálkozott ugyan egyetlen kísérlettel, repülőgépek gyártásával és e téren jelentős sikereket is ért el, hiszen az Atlanti-óceánt először egy Vickers-repülőgép repülte át, de Zaharoff a békés kereskedelemben elérhető 15—20 százalékos polgári hasznot kevésnek találta és így már 1919-ben a Vickers-gyár — ha csak félzúmmal is — ismét megkezdte a hadigépek gyártását. Akkoriban még a fegyverszűnet hatása alatt állott az egész világ, sehol sem volt háború, így csodálkozva kérdezték egymástól az emberek, hogy ugyan miért is készülődik háborúra ismét a Vickers-gyár? Azt sem értették meg sehogy sem, hogy miért utazik Sir Basil Zaharoff folytonosan London és Páris között és miért tárgyal annyit Franciaország és Anglia miniszterelnökeivel, külügy- és hadügyminisztereivel? A választ nemsokára megkapták a csodálkozók: Anglia és Franciaország hivatalosan proklamálták, hogy Kolcsak és Denikin orosz ellenforradalmi csapatait mindkét állam támogatja, még pedig elsősorban fegyver- és muníciószállításokkal. Egyetlen gyárnak voltak akkor csak készletei: a Vickers-gyárnak, így persze a megrendeléseket is ő kapta meg. Persze az angol és francia sajtó nem hagyta annyiban a dolgot, nyilvánosságra hozta Zaharoff tárgyalásait, készülődését az új háborúra és éppen a legkomolyabb lapok vádolták meg a hadimilliomos görögöt egyenesen azzal, hogy ő okozta az egész háborút, hogy gyárának ismét üzletet, magának pedig új milliókat szerezzen.

Másfél évig szállított Zaharoff sok-sok milliónyi hadiszeret Oroszországba az ellenforradalmi csapatoknak, de a borzalmasan véres háború befejezése után Sir Basil Zaharoff ismét „munkanélkülivé” lett.

Ekkor ébredt egyszerre tudatára a naturalizált angol, hogy ő voltaképen görög és hogy neki, mint görög hazafinak Hellas segítségére kell sietni és rá kell bízni a télen Konstantin kormányát, hogy megvalósítsa a „Nagy Görögország” álmát és elfoglalja Kis-Áziának a sévresi határokon túl eső részét is. Hogy ez a hódítás nem sikerülhetett háború nélkül és hogy a háborúhoz fegyver és muníció is kellett, amit persze legelőnyösebben a Vickers-gyár szállíthatott, azt Zaharoff tisztá veltlennek mondotta, de az angol lapok ennek a háborúnak a felidézésével is Sir Basilt vádolták. Sir Basil a görög-török háború kitörése előtt, mikor még a görögök a legvérmesebb reményeket táplálták a győzelem felől, számtalanszor megfordult a görög királyi udvarban és már — hogy magyar közmondással éljünk — előre ittak a medve bőrére, mert Konstantin király a legmagasabb rendjével tüntette ki a címéhes hadiszállítót. Zaharoffot persze az a mellékes körülmény, hogy a görög álmom nem mindenben teljesült úgy be, ahogy azt Athénben megálmódta, már nem zavarta, hiszen ő a pénz és kitüntetés már előre megkapta, így ő rá már csak annyiban volt hatással Mustafa Kemal pasa győzelme, hogy új ország után kellett néznie, hol milliói szaporítására háborút szíthasson.

Most újból foglalkoznak a nagy külföldi lapok a személyével, abból az alkalomból, hogy a román király Sinaiában fogadta Sir Basil Zaharoffot és neki a román csillagrend nagykeresztjét adományozta...

— **KÜLFÖLD.** A spanyol miniszterelnök beadta lemondását, mivel azonban az elnök biztosította őt bizalmáról, vállalkozott a kormány ujjaalakítására.

Görögország belép a kisántátba.

Tegnapelőtt este Belgrádba érkezett Politis görög külügyminiszter. Utazásának célja, hogy szabályozzák a két állam között a gazdasági nehézségeket és megvizsgálják az új kereskedelmi szerződés kérdését, mely biztosítaná a két állam polgárainak szabad kereskedelmét. Ez az új szerződés fog helyébe lépni a szaloniki szabad zónára vonatkozó 1914. évi egyezménynek, amely sohasem került ratifikálásra. Athénban rokonszenvvel fogadják a megoldást, amely lehetővé tenné, hogy Görögország felvétesse a kisántátba.

Hiteles forrásból értesülünk, hogy a belgrádi tárgyalások Politis görög külügyminiszterrel teljes megegyezésre vezettek és a két miniszter megállapította, hogy a közel keleti békekonferencián a követendő eljárás tekintetében, habár ezekben Jugoszlávia közvetlenül nincs is érdekelve, a várható döntések

nagy jelentőségére való tekintettel azt az álláspontot vallják, hogy a balkán békéjének megteremtése nyugateurópai érdek és ennek bizonyítékát fogják adni. A keteti konferenciára a szerb külügyminiszter is el megy és vele a szófiai követ, a megfelelő számú gazdasági szakértőkkel és erélyesen képviselik azt az álláspontot, hogy a megkötött békeszerződéseket fenn kell tartani.

Politis a tárgyalásokról tett nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy a kisántánton át visz a nagyántánthoz Görögország útja.

A belgrádiakhoz hasonló tanácskozásokat kíván folytatni Politis Benessel is.

Görögországnak a kisántántba való belépése tárgyában már régóta folynak a tárgyalások az illetékes államokkal. Politis kijelentése szerint ezek a tárgyalások már a legjobb úton vannak.

A magyar-cseh tárgyalások.

Ma került sorra a külügyminiszteriumban a cseh-magyar tárgyalások egyik legfontosabb és legérdekesebb része, amennyiben megkezdtek a megalkotott kereskedelmi szerződésből kifolyó egyezmények megalkotását. Most kerülnek szövegre a mindennapi életet legjobban érdeklő kérdések, amelyek közvetlenül éreztetik hatásukat, mert az a sok nehézség, amely a két állam között különösen a személy-forgalom és a szállítás terén eddig fennállott, csak ezek alapján nyerhet a jövőben kedvezőbb elintéztést.

A mai konferencián a határforgalmi egyezmény tárgyalásának részleteire került a sor. Ma a két albizottság tárgyalta az egyezmény alapelveit, az egyik a személyeknek a határon át való közlekedésével foglalkozik, míg a másik a határforgalmi viszonylatban előálló gazdasági és vámtéchnikai kérdéseket rendezte. A részletkérdéseket mind le tárgyalták, ma megtörténik az összeegyeztetés és az egyezménybe való foglalás és ez kerül holnap délelőtt végleges elfogadásra a plenum elé. Megjegyzendő, hogy ezekkel a tárgyalásokkal egyidejűleg az ezen kérdésekkel szoros összefüggésben levő állategészségügyi egyezmény tárgyalása folyik az illetékes szakemberek bevonásával a földművelésügyi miniszteriumban.

Hogy mit fognak jelenteni ezek a megállapodások, ha létrejönnek, gyakorlati szempontból, a közönség számára, errenézve eligendő, ha megvilágítjuk az eddigi helyzet kirívó részleteit, ilyen például az, hogy a határforgalomra vonatkozólag eddig mindig csak helyi meg-

állapodások és minden egységes elv mellőzésével az egyes helyhatóságok a maguk esze és felfogása szerint magyarázták a tényleges egyezményeket és ez a publikumnak rendkívül sok zaklatását vonta magával.

Most tehát remény van arra, hogy ha az egységes rendezés rendben lesz, akkor a publikum a határon nem lesz többé kellemtlenségnek és zaklatásnak kitéve. A mostani tárgyalások keretében tartozik annak a megállapítása is, hogy ezek a határmenti lakosságra oly fontos forgalmi könnyítésnek, milyen irányu legyen a gyakorlati megvalósítása, vagyis a határon belül mindkét állam részére hány kilométernyi körzetbeni lakosság részére legyen érvényes. Ha a fogalmazványok teljesülnek, úgy remélhető, hogy a határmenti lakosság vitás életproblémája megoldódik. Ilyenek a közös birtokoknál, vagy olyan birtokoknál, amelyeket a trianoni határvonal kettéhasított, annak a megállapítása, hogy a gazdák mit vihetnek át. Így például a határon túli birtoknál az állatok, igák áthajtása és az átszervezéssel összefüggő gazdasági egyezségi folyó mindenféle élet és forgalmi egyezségi megteremtése és a legfontosabb, hogy a két állam között oly forgalmi megállapodás jön majd létre, hogy a határmenti lakosok utlevél nélküli állandó határátlépési igazolványokkal a határt átléphetik. Nem kell magyarázni, hogy a gyakorlati élet szempontjából ezeknek az intézkedéseknek milyen nagy jelentősége lesz a két állam számára.

Hírek

Irodalmi esték.

Lelkes, műpártoló kis társaság verődött össze a napokban Szegeden, amely azt tűzte ki célul maga elé, hogy a város régi irodalmi kulturáját, amely sajnálatos módon a háború és az azt követő szomorú idők nyomán oly sokat szenvedett, ismét a régi teljességében állítsa helyre. Nem akar ez a kis csoport más, erre hivatottabb egyesületek és társaságok munkájában belekonkordni, csak azt akarják körülbelül megvalósítani, amit tavaly a Fészek-kör megalakításával akartak elérni: melegebbé és közvelelenebbé akarják tenni a viszonyt az író és olvasója között. Azt akarják, hogy azok, akik mindig csak harmadik személyben szólnak, beszéljenek egyszerűen első személyben is, azt akarják, hogy a közönség ismerje meg az író személyesen is és ne csak írásain át. Éppen ezért az esték rendezői a legfesztelenebb formát választották és így ezeket az összejeveleket a fehér asztal mellett tartják meg minden héti csütörtökön a Tisza Lajos-köruti Arany bika-vendéglőben. Meghívó és belépőjegy éppen úgy nem lesz, mint ahogy nem lesz ezeknek az estéknek pontosan előre kikirkalmazott programjuk sem. Az esték rendezői szívesen látnak mindenkit, aki szereti az irodalmat. Most november 9-én, csütörtökön lesz az első ilyen összejevelel az Arany Bikában este 8 órakor,

ahol Móra Ferenc szól majd a vacsora után új regényéről. A következő csütörtökön Juhász Gyula a kitűnő költő mondja el saját temetésének történetét, az utolsó következő héten pedig lapunk felelős szerkesztője, Lovik Károly mutatkozik be a szegedi közönségnek. A rendezőség reméli, hogy ezekről az estékről senki nem fog elmaradni az irodalom barátai közül.

— **Vitézreavatás.** Vasárnap délelőtt ünnepélyes keretek között iktatta be a kormányzó békési vitéz Csanádi Frigyes gyalogsági tábornokot, a kincstár által Örkényben adományozott 150 hold vitézi telekbe. A kormányzó kíséretével együtt Palóczy Horváth István, az ébredők elnökeinek vendége volt.

— **Megnyílik a Somogyi-könyvtár.** A Somogyi-könyvtár igazgatósága közli, hogy az intézet szénellátása egy időre biztosítva van s így a könyvtár olvasóterme november 7-től, keddtől kezdve ismét nyitva áll a közönség számára.

— **Minden hónapban megismétlik a vasuti forgalom korlátozását.** A vasut személy- és áruforgalmának korlátozása — ami a katasztrófális szénhiány következménye — vasárnap megkezdődött és 12-ig tart. Illetékes helyen kijelentették, hogy szükség esetén ezt a korlátozást minden hónapban megismétlik.

Vásárhelyi Zoltán hegedűművész hangversenye november 14-én, kedden a Tiszában. Jegyek Friss Hírek hangversenyirodában. 292